

Borut Petrović Jesenovec

Intervju z Bogdanom Lešnikom

Izr. prof. dr. Bogdan Lešnik je za razvoj socialnega dela v Sloveniji pomemben, ker je bolj kot kdorkoli drug zaznamoval založniško dejavnost najprej Visoke šole za socialno delo in pozneje Fakultete za socialno delo. Od leta 1994 do leta 2014 je bil urednik znanstvene revije *Socialno delo* (do leta 2006 glavni in odgovorni urednik). Bil je tudi glavni in odgovorni urednik založbe, ki se je v času njegovega urednikovanja profesionalizirala in izdala več kot 50 knjig, večinoma znanstvenih monografij.

Ko ste prevzeli vodenje založbe, v kakšnem stanju je bila? Lahko opišete okoliščine, v katerih ste začeli urednikovati?

Sem in tja je izšla kakšna publikacija. Se je pa že začelo nabirati gradivo, ki ga je bilo treba izdati – doktorske disertacije, raziskovalna poročila itn.

Kako bi ocenili najpomembnejše založniške izzive za razvoj socialnega dela v obdobju vašega urednikovanja?

Foto: Siniša Borovičanin

Zlasti jezik in slog pisanja sta zahtevala in še vedno zahtevata veliko dela. V devetdesetih je jezik socialnega dela (ne le v Sloveniji) nastajal na novo, in sicer pod močnim vplivom angleškega besednjaka in načina izražanja, kar je na eni strani razširilo obzorja – vstopile so nove ideje –, na drugi pa je ustvarilo novo latovščino, čudne ali nejasne izraze, ki nepoznavalcem ne povedo nič. Marsikdo se novemu jeziku tudi upira, ker prinaša s sabo nova razmerja.

Kako se je iz zgodovinske perspektive uveljavljalo socialno delo kot znanstvena disciplina in kako se je to kazalo v založniški produkciji?

Seveda, to je teklo vzporedno. Naša produkcija je pomagala poenotiti polje, ki je bilo prej razpršeno. Teorija socialnega dela se je sprva oblikovala v okviru sociologije, socialne psihologije, pedagogike, kriminologije (prava in psihiatrije)

itn., v skladu z njihovim diskurzom in logiko. Kakor večina znanstvenih polj je tudi naše sčasoma ustvarilo svoj lastni referenčni prostor – prostor za razprave v okviru samega socialnega dela. To je normalen proces.

Kako je bila založba vpeta v širši družbeni kontekst? Kako so se knjige odzivale na dogajanje v družbi? Katere vsebine so prevladovala v njih?

Socialno delo je po svoji konstituciji vpeto v družbena dogajanja, saj vsaj posredno raziskuje naš lastni življenjski svet. Tako da so vse knjige po vrsti odziv nanje. Denimo, študije o starosti. To je nekaj, kar nas vse čaka, če bomo imeli srečo.

Kako so v času vašega urednikovanja knjige odmevale in kdo so bili avtorji? Kdo jih je bral?

Marsikatera knjiga je prinesla toliko novega, da je odmevala, večinoma v ožjih strokovnih, nekatere pa v širših krogih. Za promocijo svojih knjig sta veliko naredili zlasti Gabi Čačinovič Vogrinčič in Darja Zaviršek. Njune knjige so v našem miniaturnem prostoru skoraj vse uspešnice.

Kako je založba prepoznavala in promovirala marginalne skupine?

V tej zvezi pa ne bi govoril o promociji. Res je že to, da se odločiš nekaj raziskovati, hkrati že nekakšna promocija, vendar cilj ostaja raziskovanje. Nekaj drugega je podpora. Aplikativno raziskovanje v socialnem delu je večinoma usmerjeno v metodiko: kako podpreti ljudi v stiski.

Seveda so za kakovost knjig najbolj odgovorni avtorji. Kako pomembni pa so pri nastajanju knjige urednik, lektor, oblikovalec, tiskarna?

Urednica je enako pomembna kot avtorica. Urednica skrbi za vsebinsko in jezikovno korektnost besedila. To je zlasti pomembno, kadar je avtorica negotova, lektura pa ne poseže v probleme onstran pravopisa. Najkrajše rečeno, vsi, ki jih naštevate, so pomembni zlasti tedaj, ko lahko gre kaj narobe.

Kakšna sta bila vloga in pomen revije Socialno delo?

Vse od leta 1957 je pri različnih izdajateljih izhajala solidna strokovna revija s področja socialnega dela – nazadnje pri visoki šoli za socialno delo. Med procesom transformacije visoke šole v fakulteto smo jo leta 1994 preoblikovali v znanstveno revijo, hkrati in z enako funkcijo, kot smo začeli izdajati knjige. *Nekatere knjige končajo na smetišču zgodovine, druge pa so zelo vplivne in še vedno veljajo za referenco. Katere knjige, ki ste jih vi uredili, so po vašem mnenju še danes temeljna, pionirska dela, ki jih zlepa ne bo zasul prah pozabe?*

Različna dela so pomembna za različne profile in kroge bralstva. V strokovni javnosti odmevajo dela Gabi Čačinovič Vogrinčič. Priročnik Blaža Mesca o

kvalitativnem raziskovanju iz leta 1998 je še vedno temeljno učno gradivo. Vito Flaker je objavil nekaj pionirskih raziskav o drogah in o dolgotrajni oskrbi. Dela Darje Zaviršek so priljubljena v feminističnih krogih. Meni najljubša pa je naša izdaja knjige Tanje Lamovec *Ko rešitev postane problem in zdravilo postane strup* iz leta 2006, zagotovo *tour de force* gibanja uporabnikov psihiatričnih storitev v Sloveniji.

Kako je založba pripomogla k razvijanju strokovne terminologije? Vedno so v obtoku določeni besedni »šlagerji sezone«. V določenem obdobju sta bila na primer »udarna« izraza opolnomočenje in krepitev moči. Kako se je pojavnost takšnih modnih izrazov s časom spreminjala?

Z novim jezikom socialnega dela so se pojavile tudi nove terminološke zagate. Kar navajate, je dober zgled, čeprav pri tem ne gre za kakšen modni koncept, temveč za načelo socialnega dela, ki je zdaj v temelju njegove doktrine. Še vedno pa ne vemo, kako ga ustrezno in razumljivo poimenovati. V angleščini rečejo *empowerment*. Opolnomočenje je pravopisno sporen približek, krepitev moči pa očiten pleonazem. Sam sem predlagal socialno krepitev ali okrepitev. To so trije prevodi za isto, v izvorniku dokaj preprosto besedo. Terminološko usklajevanje je zahtevno, tako rekoč politično delo.

Kako je bilo urejeno financiranje izdajanja znanstvenih monografij? Danes se zanašamo predvsem na Agencijo za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije. Kako pa je bilo včasih? Kako radodarna je bila država?

Vtis, da je bila včasih radodarnejša, izhaja najbrž iz tega, da še ni imela tako obsežnega uradniškega aparata, ki ga je treba vzdrževati, kar najbrž stane več kot vsa subvencionirana knjižna produkcija skupaj.

V zadnjem času veliko slišimo o ustanovitvi univerzitetne založbe oziroma Založbe Univerze v Ljubljani, ki bi »posrkala« fakultetne založbe pod isto blagovno znamko? Je to dobra ali slaba ideja?

Ovisno od izvedbe. Izdaje uglednih univerz po svetu niso dobre, prodorne in vplivne samo zaradi pronicljivih in v pisanju izkušenih avtoric in avtorjev – teh je razmeroma malo –, temveč ker stojijo za njimi sposobne urednice in uredniki, ki znajo prečistiti besedno solato ali razvozlati stenografirane misli in ki na sploh, če smem tako reči, razumejo avtorja bolje od njega samega (a se znajo umakniti, kadar ga ne). Tak uredniški aparat ni poceni in se ne more spoznati na vse. Nekatera področja članic bi zagotovo trpela, saj je poleg tega malo verjetno, da bi nova založba, tudi če bi predložila skupni program, pridobila toliko sredstev, kot jih zdaj v seštevku pridobijo področne založbe. Z vidika realnega financiranja – pa tudi z vidika namena – bi bilo bolj smotrno logistično in materialno podpreti založniško dejavnost na članicah. Pomena urednikov in urednic, ki se spoznajo tako na področje kakor na jezik, ni mogoče preceniti. Za to delo so praviloma najbolj kompetentni na samih članicah – če že ne, da

se nujno spoznajo tudi na jezik, pa vsaj, da razumejo njegove probleme. Večje breme je organizacijski in tehnični del založništva in tega bi lahko vzela nase univerzitetna založba. Če bi izkoristila potencial članic, bi lahko univerza z nekaj potezami in minimalnim vložkom spravila vso bogato knjižno produkcijo svojih članic pod svojo blagovno znamko.